

rület egyesülésének a kifolyása. Ajánljuk a jelesen szerkesztett lapot a lelkészek figyelmébe, mely mind amellet is, hogy czímet változtatott, az erdélyi ev. ref. egyh. kerület érdekeit fogja az egyesült öt ev. ref. kerület egyetemes érdekei mellett különösen szem előtt tartani. Ára egész évre 6 frt. Szerkeszti és kiadja Szász Domokos Kolozsvárt.

Az Általános Tanügyi Közlöny, az aradvidéki néptanító-egylet lapja 1882-től kezdve negyedik évfolyamába lépett s újabb és finomabb kiállítással és változatosabb tartalommal jelenik meg. Ajánljuk a tanítók és tanügybarátok figyelmébe. Szerkesztő: Gyöngyössy Rudolf. Kiadó Millig József. Arad. Előf. ár egy évre 4 frt; félévre 2 frt.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az egyházi bíróságokról a képviselőházban Polonyi Géza képviselő ur az igazságügyministerium költségvetése tárgyalása rendjén mondott beszédeben egész költői rythmusokban nyilatkozott. Phantasiájának merészségét leginkább kitüntette a mi egyházunkkal szemben s miután a r. kath. szentszékek, valamint a protestans egyházi bíróságok felett siralmait elpanaszolta, a miénkről a többek között ezeket mondotta: „az unitárius egyházi szék alig hogy megkezdette működését itt a fővárosban, néhány nap alatt áttértett, el is választott törvényes nejétől távirati uton egy gazdag bárót, a ki mielőtt törvényes neje csak értesítve is lett volna, már házasságra is lépett egy fürdői ismerettséggel, égve szerelemtől, egy nővel, a ki halálos ágyán biztosította őt viszont szeretetéről. A gazdag férj meghalt és most két gyászba borult özvegy perlekedik azon, hogy melyik legyen a nevető örökös.“ Polonyi Géza urnak ezen állítását Székely Elek képviselő ur és egyházi tanácsosafia, igen természetesen, szó nélkül nem hagyhatta s arra egy minden tekintetben sikerült beszéddel felelt meg, határozottan visszautasítván abban P. G. urnak egyházunk elleni ezen méltatlan megtámadását s szintoly határozottsággal kijelentvén azt is, hogy a távirat utján történt elválasztást subjective képtelenségnek tartja. Erre P. G. ur azt mondotta, hogy ő a táviratot csak képtelenen használta; aztán felmutatta az okmányokat, a melyeknek alapján a szóban levő válóperben egyházi bíróságaink ítéletet hoztak, s ezzel előbbi állítását önmaga megczáfolta, a mint ezt Székely Elek képviselő ur másodszeri felszólalásában szintén kijelentette.

Kapcsolatban a fennebbiekkel örömmel jegyezzük meg azt is, hogy Derzsi Károly, budapesti lelkész társunk az „Egyetértés“ című lapban azonnal egy nyilatkozatot adott be, a melyben P. G. képviselő urnak egyházi bíróságunkra vonatkozó nyilatkozatát szintén tévesnek nyilvánította. Erre ugyancsak az „Egyetértés“ ben P. G. ur válaszolván, itt is kijelentette, hogy ő az országgyűlésen a táviratot csak képtelenen használta, értvén ez alatt a válóper gyors lejárataását, a mennyiben a szóban levő báró 1881 mártius elején átállván, ugyanazon év június havában már újabb házasságra lépett. A képviselő ur előtt tehát egy válópernek 3-4 hó alatti lejárataása igen gyorsnak tetszik. De a jelen esetben még egy más körülmény is fenforog, a mit a képviselő ur teljességgel nem veit tekintetbe, pedig az okmányok kezei között voltak. Az a báró ur t. i. a kire a képviselő ur hivatkozott, már 11 évvel azelőtt, hogy unitáriussá lett, előbbi nejétől a n.-szombati érseki szék által a róm. kath. egyház canonai szerint el volt választva. A mint értesültünk, Derzsi Károly lelkész társunk a P. G. ur felhívására adott viszonzválaszában e körül-

ményt is felhozta s általában a P. G. ur válaszában minden pontjára megfelelt; de az „Egyetértés“ jónak látta a kérdés további vitatásának útját állani s a D. K. barátunk viszonzválaszt nem adta ki. Részünkről sem kívánjuk tovább fejtegetni a kérdést. A míg a törvény védpaizsa alatt állunk és járunk, addig egyesek megtámadásáért nincs okunk aggódni.

A közéleti törvényjavaslat tárgyalása a közoktatásügyi albizottság által még nem fejeződött be. Egyházuuk részéről, mely eleinte mellőztetett, utólagosan behívták Kőváry László isk. felügyelő gonátnokot, ki a tárgyalás folyamán többször is szólott. A törvényjavaslat a tanárképzésre és a tanárok számára stb. oly megállapításokat tartalmaz, melyek ha elfogadhatnának is, szépen írott törvénynek maradnának, mint a népoktatási törvény, melyet keresztülvinni minden igyekezet mellett annyi év alatt sem sikerült. A lutheranus és református egyházak képviselői feliratilag és élőszóval is kifejezték hogy a felügyeleti jognak a törvényjavaslatban tett szabályozása benyulás a protestáns önkormányzatba. Mi e törvényjavaslatot megelőztük abban is, hogy főtanácsunk 1881-ben kimondotta, miszerint csak tanári oklevéllel bíró egyének fognak ezután gymnasiumainknál alkalmaztatni, de több oly pontja van az V. és VI. fejezetnek, melyeket kifogásolnunk kell, s melyekre nézve teljesen csatlakozunk a többi protestánsokhoz. Ilyenek: a tanárok létszámának megállítása, az alapok kezelésének ellenőrzése stb.

Kolozsvári főtanodánkban a félévi közvizsgálat f. évi jan. 26-án és a következő napokon tartott meg az Egyh. Képv. Tanács részéről jelenlétben mint vizsgabiztosok: Főt. Ferencz József, az iskolák főfelügyelője, Tkts. Kőváry László, isk. felügyelő gondnok, ki épen a vizsgák céljából jött le Budapestről, hol ez idő szerint tartózkodik; Mltgs P. Horváth Kálmán, isk. felügyelő gondnok, ki Zsukról rándult bé; továbbá Mlgs. Berde Mózsza, Tkts. Molnár Sándor, Jánosi Gergely, Benedek Áron és Szabó Mózes egyh. tanácsos és nevelésügyi bizottsági tag urak. A bizottság örömmel adott jelentésében kifejezést annak, hogy a főiskolában a tanítás a legjobb sikerrel vezetetik, örömmel látta, hogy a tanulók közül többen mint rendkívüli tantárgyat tanulják az angol nyelvet és abban igen szép előhaladást tettek. El vizsgálat sikerét annál inkább kell jelezniük, mert az érdemszámok a legszigorubb mérték szerint vétettek. A bizottság arról is meggyőződött, hogy az Egyh. képv. Tanácsnak a főiskola emelésére irányított intézkedései gazdagon gyümölcsöznek. Nemcsak unitáriusok, hanem más vallásfelekezetűek közül is sokan taníttatják gyermekeiket főiskolánkban. A népesség folyton emelkedik, úgy hogy az iskola egyik szárnyának minél hamarábbi kiépítése elodázhatatlan szükség. Virágzás föntézetünknek!

Az alsó-járai ekklezsiában, mint onnan tudósítanak a vizsály teljesen véget ért. Már több hó óta állottak egymással hadi lábor a pap és a gyülekezet egy része. Most azonban T. Csegezy Mihály köri gondnok előzetes közbelépése nyomán Csegezy László k. jegyző urnak a f. évi febr. 8-án tartott vizsgáló szék alkalmával sikerült a vizsálykodó felek közt békét eszközölni és minden egyonellenséget elenyésztetni. A nép ujongó örömmel fogadta a kibékülést. Örömmel jelezzük mi is a béke létrejöttét.

Papi beköszöntés. Az abrubányai unitárius ekklezsiába, mely Mózes András lelkesznek Kolozsvárra jövetelével üresedésbe jött, a Főt. püspök ur az ekklezsiától ráruházott választó jogot használva Barabás Ábel kolozsvári isk. főnököt és végzett papnövendéket nevezte ki, ki állomását közelebbről egy

szépen kidolgozott beszéddel el is foglalta. Az új lelkész beszédében a keresztény igazságokat s azok örökkévalóságát fejtegette figyelmet kelte hallgatóiban készsége és hatós szóközi előadása által. A beköszöntőt megelőzte a beígátó beszéd, melyet T. Koronka Antal esperes ur helyett a nagy távolság okán, T. Bakó Lajos, a verespataki ekklezsia szép készségű s közszereteten álló papja tartott. Az isteni tiszteletre T. Mikó Dezső gondnok úrnál közből következett, melyre az ekklezsia tagjai közül többen voltak hivatalosak. Itt az új lelkész iránti lelkesült hangulatoknak a hívek megleghangu pohárköszöntőkben adtak kifejezést. Fogadja részünkről is legjobb szerencsekívánatainkat szép és fontos állomásának betöltésére az unitarismus emez egyik végvárában, melynek dicső védelme most kezeire bízott!

Molnár Aladár emlékszozára gyűjtést rendez a balaton-felvidéki néptanító-egylet. Az eszmét teljesen pártoljuk és adományokat kézbesítés végett szívesen elfogadunk. Az adományok ez év december hónapjáig beküldendők.

Mire vezet a szentháromság dogmája? Nem régen Londonnak egyik templomában a lelkész, Robert Page, beszédében a zsidók oroszországi üldözésére is kiterjedett s midőn azt elítélve a zsidók ősei által a világnak tett nagy szolgálatokra hivatkozott, a többek között így kiáltott fel: „Vajjon tudják-e ezek a gyújtogató és fosztogató keresztények, hogy az őik idvezítőjük, az isten, a kit őik imádnak, zsidó volt.“ Nem kétkedünk rajta, hogy e hitoktatáson hallgatói közül is sokan megbotránkozhattak; de azért a szentháromság dogmája ma is a kereszténység legnagyobb részének pozitív hitézikke.

Papi fizetések Amerikában. Egy new-yorki lap szerint az ottani jelesebb papok fizetése csaknem mesés nagyságu. Így Dr. Dix a szentháromság egyház papja évi fizetése 2,000. Morgané 1,600, Hallé 4,000 font sterling. tehát 20, 16 és 40,000 forint. Ehez járulnak még az esketésekért, temetésekért stb. fizetni szokott tiszteletdíjak. Dr. Talmage évi fizetése 1400 font, de mivel minden felolvasását ezen kívül 25—50 fonttal díjazták, ez is felmegy évenként 4,000 fontra vagy is 40,000 frtra. Henry Ward Beecher évi 5,000 fontot, 50,000 frt fizetést huz, a mint mondják a legnagyobb papi fizetés az Egyesült Államokban, melynél több jövedelme egy angol püspöknek sincs ott. E mellett felolvasását 40—50 fonttal díjazták. Dr. Bellows, kinek közelebről történt halálát mi is részvételt jeleztük, szintén 4,000 font sterling évi fizetést kapott és még legalább husz pap van New-Yorkban, a kiknek évi fizetése 2,000, 2,400 font sterling. Ezek aztán igazán elmondhatják, hogy nem hiába vagdalják a levegőt.

A jezsuiták összes létszáma az egész világon. A Rómában székelő rendfőnökség statisztikai kimutatása szerint jelenleg 10,792 jezsuita van, mely összegből Magyarországra 153 jezsuita esik.

Mindnyajvan meghalunk egyszer. Midőn egy szegény irlandi halálos ágyán feküdt, barátainak egyike elment hozzá, hogy rokonszenvét kifejezze. A baldoklónak kezét megfogva, nagyon elérékenyülve így szólt: „Bizony, pajtás, egyszer mindnyájunknak meg kell halni.“ A beteg ember egészen felháborodva így válaszolt: „Éppen ez az, a mi engem is nyugtalanít; mert ha vagy tízenkétszer halhatnánk meg, akkor e miatt nem búsulnék.“

Mire tanítsuk meg gyermekeinket? Erre nézve a „Christian Freeman“ a következőket ajánlja: Tanítsuk meg őket arra, hogy egy valódi nőt épen oly gyakran lehet háziszóttos ruhában találni, mint selyemben; tanítsuk meg, hogy egy középiskolai nevelés helyes értelemmel többet ér az egyetemi nevelésnél a nélkül; tanítsuk meg, hogy a becsületesség a legjobb politika; hogy jobb szegénynek lenni, mint a pálinka árulás nyereségéből meggazdagodni.

A biblia olvasás veszélyes következményei. Midőn a szabadelvű Latimer, kit a vakhitű Mária, Oxfordban máglyán égettetett meg, a pápai viszárszálések ellen folytatott küzdelméért nagy hírnéyre tett szert, Dr. Buckingham prior, a szószékről igyekezett a Latimer elveinek veszélyes irányát kimutatni, s különösen erősen kárhoztatta azért, hogy a bibliát angol nyelvre lefordította. „Ha az eretnység — így szól — győzodelmeskednék, akkor nem sokára

minden üdvös és hasznos dolognak vége lenne közöttünk. Ugyanis, ha a földmives olvasná: „Valaki kezét az eke szarvára veti, nem alkalmas Istennek országára“ — bizonyára többet nem menne szántani. A pék szintén, ha olvasná, hogy: „Egy kicsiny kovász az egész tésztát megposhasztja“ — nagyon izetlen (kovásztalan) kenyeret adna nekünk. Továbbá, ha egy tudatlan ember olvasná a parancsolatot, hogy: „Vájjá ki a szemét“ — néhány év alatt országunk tele lenne vak koldusokkal.

Nevezetes unitárius hagyaték Az Egyesült államokban, Brooklynbán, Cary-né asszonyság, ki a múlt év december havában halt meg, mintegy 100 ezer dollárt (200 ezer frt) hagyott különböző czélokra. Ez összegből 10 ezer dollárt az „első unitárius ekkleziának, melynek egyik megalapítója férje volt; 15 ezer dollárt az Amerikai Unitárius Társulatnak; a többi részét az Antioch unitárius collegiumnak s más jótékony intézeteknek. Életében is jóltevő nemtője volt a városi szegényeknek és számos szűkölködő családnak. Férje és ő elsők voltak ama kevés unitáriusok között, kik Brooklynbán a Chan-ning elveirét lelkesültek s annak a terjesztése érdekében készséggel áldoztak.

Unitarismus Norwegiában és Svédországban. Jansen Kristóf, norvégiai unitárius költő és író, ki irodalmi munkásságáért a kormány részéről is több kitüntetésben részesült, az Egyesült Államokba ment avval a szándékkal, hogy az unitárius papság sorába lépjen. Célja az, hogy mint missionarius működjék unitárius honfitársai között, kiknek a száma sok ezerre terjed. Az Amerikai Unitárius Társulat bizottsága 1000 dollárt szavazott meg, hogy Jansen némes czéljában segítse.

Mennyiért lehet idvezülni? Egy glasgow-i kereskedő, kinek némi aggodalmi támadtak jövője miatt, az utolsó órái előtt egy „Szabad-egyház“ papját magához hívatta s a kérdést intézte hozzá: „Mit gondolsz, teendőseged, ha én 10,000 font sterlinget (100,000 frt) hagynék a szabad-egyháznak, vajjon megnyerhetném lelki üdvömet?“ Azt épen egész bizonyossággal nem ígérhetném meg — válaszolá az évatos lelkész — de mindenesetre érdemes lenne megpróbálni.

Gyászhirek: Kelemen Albert maros-vásárhelyi és maros-szentkirályi unitárius lelkész s maros-egyházkeri unitárius esperes f. évi jan. hó 6-án elvesztette forrón szeretett nejét Kiss Juliannát 33-ik évében. Öszinte részvétellel esztozunk kedves neje korai halála felett érzett fájdalom-ban. — Péterfi Áron, homoród-almási unitarius tanító hú élettársát Szakács Juliannát a múlt december hóban. Legyen a hant porai fölött könnyű a csakugyan korán elhunyt jó nőnek! — Simon Elek, Kolozsvár város volt polgármestere elhunyt f. évi jan. 25-én. Utóbbi időkben nagyon sokat szenvedett torokbajban, melynek végre áldozata lett. Háromszéken született Osdolán 1813-ban primipilusi székely családból. M.-Vásárhelyt és Kolozsvárt tanult, s 1837-ben ügyvédi pályára lépett, melyen emelkedése esze és ügyessége által a leggyorsabb volt. 1849-ig szolgált, mint Kolozsvár tiszi ügyésze. De városunknak a legnagyobb szolgálatot tette a hetvenes években viselt polgármesteri hivatalában. Nem e sorok feladata másnemű működéséről is szólni, melyekben eszével és szónoklatával tündökölt. Még csak annyit jegyzünk meg, hogy érdemeiért számos kitüntetés érte egyes testületek részéről. A kolozsvári ügyvédi kamara tiszteletbeli elnökévé választotta; főgondnoka volt a kolozsvári róm. kath. egyháznak, az erdélyi róm. kath. status világi jegyzője stb. Maradandó emléket hagyott maga után a Kolozsvár város történetére kitűzött 2000 frt díjjal is. Temetésénél Kolozsvár általános részvéte nyilvánult. Nyugodjék csöndesen a sokérdemű férfi! — Id. Szolga Miklós, kir. táblai rendes bíró, febr. 9-én Maros-Vásárhelyt hosszas szenvedés után jobb létre költözött. Az unitarius egyház egyik jeles tagját vesztette el benne, ki a költészet terén is szép sikert vívott ki. Három gyermeke Vilma, Irén és Miklós siratják halálát, kiknek szívökbe az ég vigasztát kérjük. — A kolozsvári ev. ref. tanári kar nagy veszteséget szenvedett Jancsó Lajos febr. 15-én 59 évében történt halálában. Az elhunyt derék tanár és fedelhetlen jellemű egyén volt s a kötelességteljesítés magasztos példánya. Áldás emléken! — Pákei Pákei Miklós hites ügyvéd, unitarius egyháztanácsos Kolozsvárt febr. hó 17-én megszűnt élni. Egy jeles készütségű, tehetséges ügyvéd jutott az elköltözöttben idő előtt sirba, kinek a „Házassági kötelek érvénytelenítése és felbontása körül követendő eljárásról“ alkotott újabb

unitárius egyházi törvény létrehozatalában nagy érdeme van. Halálát édes anyja özv. Pákei Lajosné, k. kilyéni Székely Terézia, testvére Pákei Lajos városi főmérnök, s hátrahagyott gyermekei: Margit és Hedvig gyászolják. Nyugodjék csöndesen! Albert Dénes, czéczkei gazdatisztet, unitárius egyháztanácsost és családját nagy szomorúság találta nevének nagynénje Szigethy Cséhi Ágnes, férj. Nagy Istvánné febr. 19-én Kolozsvárt, rövid betegség után, 62 éves korában elhunytában. Az elhunyt jó vallásos lélek, buzgó nő volt, ki örömet lakozott az Úr házában. A gyászolóknak mennyei vigasz, az elköltözöttnek üdv!

Folyóiratunk jelen évfolyammal jobb papíron jelenik meg, mint ez-előtti füzetünk.

A szerkesztőség postája.

Kiss M. úrnak. Becses czikkét köszönettel vettük és egyik közelebbi számunkban felhasználjuk. Meleg köszönetünket fejezzük ki a folyóiratunk érdekében kifejtett buzgó anyagi támogatásáért is. — Rédigér G. úrnak. Ön tehát a tiszteletpéldányt nem fogadja el, bár dolgozótársunk, mert ön szerint: minden értelmes unitáriusnak pártolója kellene hogy legyen a Ker. Magvetőnek, ez egyedül unitárius folyóiratnak. Bár sokan tennék magukévá e szép gondolkozást. Fogadja szíves üdvözetünk!

ARANY-KÖNYV.

A Budapesten alapítandó unitárius rendes lelkészi állomásra s állandó imaházra tett kegyes adományok.

IX. közzemény.

Gál Dénes Nyárad-Szereda 5 frt, nyárad-szeredai fiók-egyház 10 frt, összesen 15 frt.

356. számú gyűjtőíven Rákosi József Abrudbánya 5 frt.

307. számú gyűjtőíven Gyulai Árpád Kolozsvárt 10 frt.

Dr. Kővári Sándor ur 297. számú gyűjtőíven: Vrabur Jone 1 frt, N. N. 20 kr, X+Z 50 kr. Egy francia 50 kr, N. N. II. 30 kr, M. in nomine domini 30 kr, K. F. 30 kr, Huszty László 1 frt, Becker József 50 kr, NB. 50 kr, Bothár Ede ev. lelkész Steierdorf 1 frt, Turcsányi Rudolf 1 frt, N. N. terendiai lakós 1 frt, Szabó Gyula Budapestről 2 frt, Neuhold János Nagy-Zám 1 frt, Plail János 1 frt, Gründler Nándor 1 frt, Pruger Avram 1 frt, Heszler 50 kr, Rola 1 frt, S. Klein Kapud 50 kr, Telkesy Gyula 50 kr, Baoch Jákob 30 kr, Tarschet József 50 kr, Schil Gyula 50 kr, Baoch Jákob 30 kr, Tarschel József 50 kr, Schil. Ademann 1 frt, Kohn Ferendian 2 frt, Leonora Kohn 1 frt, Petru Simunáze 1 frt, Leopola Kohn 50 kr, Hricovszky Klopodia 1 frt, Almási Karolina 3 frt 50 kr, Almási Károly 5 frt, mindkettő Ferendiaról, Victorine Kromenacker 1 frt, Kővári Sándor 1 frt 60 kr, kamat ezen összegek után 2 frt, összesen 37 frt.

451. sz. gyűjtőíven Fekete Lajos erdőtanácsos Selmech 5 frt.

269. sz. gyűjtőíven M. Farkas Sándor és neje három évi törlesztés mellett 15 frt.

A turi unitárius egyház 19. számú gyűjtőíven: Halmágyi Károly lelkész 1 frt, Nagy József gondnok 1 frt, Kis Miklós 20 kr, Józán András 1 frt, Józán István 30 kr, Józán Sándor 1 frt, Nagy Sándor Istváné 60 kr, Józán György (Györgyé) 1 frt, Bányai János 50 kr, Pataki Sándor 50 kr, Nagy Áron 1 frt, Magyar István 20 kr, Nagy Mihály 20 kr, Magyar Eszter 10 kr, Rigó Istvánné 10 kr, Bodor János 5 kr, Bodor István 5 kr, Varga Dani 4 kr, özv. Kis Jánosné 6 kr, Kis László 1 frt, Bányai Jósokáné 35 kr, Jakab József r.